

Innspill til regjeringens leselyststrategi fra skolebibliotekarnettverket i Grimstad kommune

Skolebibliotekarene i Grimstad kommune har lenge vært bekymret for leselyst og leseferdigheter hos elevene i Grimstad kommune. Mange elever strever med lesing, og kartlegginger ved skolene viser at elevene leser mindre enn før, spesielt er dette tydelig på ungdomstrinnet. Ved den største ungdomsskolen i kommunen har det blitt utført spørreundersøkelser blant alle elevene på skolen de tre siste årene (21-22-23), og vi ser en markant økning i prosent elever som aldri leser hjemme. Elevene ble blant annet spurt om de leser hjemme, med svaralternativene *ja, hver dag; ja, 3-5 dager i uka; ja, et par dager i uka; nei leser ikke hjemme*. I 2021 svarte 16% av elevene på 8.trinn at de ikke leser hjemme, i 2022 var andelen økt til 23%, og i 2023 svarte 43% av elevene på 8.trinn at de ikke leser hjemme. Samme tendens vises også på 9. og 10.trinn, der henholdsvis 38% og 56% av elevene sier at de ikke leser hjemme i 2023. Samtidig viser samme undersøkelser at mellom 50-68% av elevene *ønsker* å bli bedre lesere. Pirls-undersøkelsen viser også at disse resultatene ikke er unike, og at elevenes leselyst avtar lenge før de kommer til 8. trinn. Det er viktig å motvirke denne negative utviklingen, og vi har følgende innspill til regjeringens leselyststrategi:

1. Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?

Vi mener at dårlige vilkår for landets skolebiblioteker, både i budsjett, tidsressurs og tilgang på fagutdannet personale skaper store utfordringer for å påvirke barn og unges lesing og leselyst. For at barn og unge skal få lyst til å lese, må de ha **nye og interessante bøker å lese i, og de må få presentert bøker jevnlig i barnehage og skole**. Elevene lever i en digital hverdag der det ikke mangler distraksjoner og underholdning i form av sosiale medier, apper og spill, og velger bort lesingen til fordel for disse. Skal vi ha mulighet til å øke barn og unges leselyst, må skolebibliotekene fungere best mulig i skolen. For at dette skal kunne være mulig, må **skoleledere forstå og anerkjenne verdien av et godt skolebibliotek**. Uten støtte fra ledelsen ved skoler, kommuner, og på landsbasis, er det ikke mulig å øke kvaliteten på skolebibliotekene. Midlene som brukes til innkjøp av bøker til skolebiblioteket, samt tidsressurs går av skolens budsjett som igjen er styrt av lokalpolitikere i kommunen. Disse må gjøres oppmerksomme på hvor viktig skolebibliotekene er for barn og unges leselyst, slik at dette kan satses på gjennom budsjettet. Innsats for lesing må ikke være opp til den enkelte skole, men for hele kommunen som helhet.

2. Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?

- Barn og unge, spesielt i overgangen fra småskole til mellomtrinn og ungdomstrinn
- Barn og unge med fremmedspråklig bakgrunn
- Voksne som arbeider med barn

3. Hva bør de tre viktigste tiltakene i strategien være?

Skolebibliotekene bør få flere ressurser, både i form av innkjøpsbudsjett og tidsressurs. Dette vil innebære mulighet til å samarbeide med lærere i aktiviteter som fremmer leselyst.

Innkjøpsbudsjettet bør være på minst én ny bok per elev per år, slik at bibliotekene har en samling av ny og litteratur for barn og unge. Ordningen med innkjøp av kulturfondsbøker til skolebibliotekene bør fortsette. Konkrete tiltak nasjonalt og lokalt knyttet til leselystprosjekter. For eksempel kan **gode og relevante leseeksempler** være et godt tiltak. Samarbeid med for eksempel idrettsutøvere, skuespillere, musikere, og andre barn, unge og voksne som er kjent for målgruppen kan være med å inspirere til økt lesing. **Konkrete leselyststrategier som er tilrettelagt sentralt og som lett kan tilpasses lokalt til barnehager og skolars behov** vil være viktige tiltak i for å øke leselysten hos barn og unge. Det kan være krevende å skape egne strategier lokalt, men har man tilgang på ressurser, fremdriftsplaner, planlegging og strukturer vil det være lettere å ta dette arbeidet inn i barnehager og skoler.

4. Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?

- Nye, spennende, aktuelle bøker til alderstrinnet, og spesielt til guttene.
- Presentasjon av bøker, utført av lærer/skolebibliotekar eller aller helst av andre elever, for eksempel bibliotekassistenter, og i tillegg digitale bokpresentasjoner som kan vises på smartboard/skjermer
- Leseprosjekter, for eksempel to ganger i året gjennom hele skolegangen, også på ungdomstrinnet
- Spennende bokutstillinger
- Besøk av forfattere ved barnehager og skoler
- Skolebibliotekar er pådriver for at elever leser bøker hver dag, både hjemme og på skolen.

5. Er det andre viktige områder vi må huske på?

- Ledelsen i kommuner og skoler er viktige for å kunne påvirke barn og unges leselyst. Enhetsledere ved skoler er nøkkelpersoner som må forstå hvor viktig en rolle skolebiblioteket har i utviklingen av elevenes leselyst og leseglede. Prioritering av skolens ressurser går selvsagt gjennom disse, og her bestemmes tidsressurs til bibliotekar, og budsjett til innkjøp av bøker.
- Skolebiblioteket bør alltid være åpent og tilgjengelig for elevene
- Bruk av skolebiblioteket må forankres i skolens planer

- Det må etableres gode rutiner for samarbeid mellom lærere og skolebibliotekar. Det bidrar til å øke elevenes læringsutbytte og måloppnåelse i fagene